

Rakvere linnametsad

Rakvere linnametsad paiknevad 10 katastriüksusel üldpindalaga 157,94 ha ja inventeeritud metsamaa pindalaga 131,14 ha. Katastriüksuste nimetused, kinnistu registiosa numbrid, katastritunnused ja nende pindalad on esitatud allolevas tabelis.

Maatüki nimetus	Kinnistu kood	Katastritunnus	Üldpindala ha	Metsamaa kavas ha
Linnametsa	895431	66301:019:0291	75,74	65,70
Lilleoru tn 20, Tammiku tn 17	1195331	66301:001:0657	31,30	25,66
Lilleoru tn 7	22556850	66301:001:0664	8,38	7,52
Lilleoru tn 11	22556750	66301:001:0663	3,27	2,12
Lilleoru tn 13	22556650	66301:001:0662	4,22	4,08
Lilleoru tn 15	22556450	66301:001:0661	1,37	1,30
Lennuki tn 16	4254631	66301:001:0623	9,83	4,64
Arkna tee 19	4244131	66301:034:0027	1,12	0,28
Tammiku tn 4a	22556150	66301:001:0656	3,32	17,18
Tammiku tn 15	22556050	66301:001:0654	19,39	2,66
Kokku			157,94	131,14

Linnametsa võib tinglikult jagada 4 erilmeliseks piirkonnaks:

- Rakvere tammik (Tammiku tn 4a ja Tammiku tn 15)
- Palermo mets (Lilleoru tn maatükid)
- Linnametsa
- Põhja linnaosa metsad (Arkna tee 19, Lennuki tn 16)

Rakvere tammik

Rakvere tammik on Rakveres Vallimäe ühes otsas asuv tammik. **Rakvere Vallimägi** on kõrgendik (oos) Rakvere linnas.

Mäe absoluutne kõrgus on 105 m ja suhteline kõrgus u 25 m. Mäe põhjaosas on termokarstilehtreid ja kruusaauke.

Vallimägi on tõenäoliselt Rakvere vanim asustatud ala, sest seal oli eestlaste linnus (Tarvanpea, hilisem Rakvere ordulinnus) juba 13. sajandi alguses.

Rakvere tammiku puhul on tegemist ainulaadse rohealaga põhjamaises linnamaastikus - see on üks väheseid Põhja-Eestis säilinud tammemetsi.

Arvatakse, et praegune Rakvere tammik oli kunagine eestlaste püha hiis.

Tammik on populaarseks puhke- ja sportimiskohaks ning looduslikuks õppeklassiks kooliõpilastele.

23 ha suuruse tammiku jalutusradade pikkus on umbes 3 kilomeetrit. Tammiku matkaradadel on infotahvlid, mis tutvustavad 150-240 aasta vanuseid tammesid, rajal näeb erinevaid samblikke, taime- ja puuliike ning liigirikast metsalinnustikku.

Rakvere Tammikus asuvad ka Nõukogude võimu poolt represseeritutele püstitatud mälestusmärk "**Okaskroon**" ja **Saksa sõjaväekalmistu**.

Nagu nimigi ütleb on Rakvere tammiku valitsevaks puuliigiks tamm, kuid puistute koosseisus esineb ka pärnasid, saari ja vahtraid. Tammed on suhteliselt kõveratüvelised ja harulised. Oosi nõlvadel kasvab pärna-tamme segamets. Tammik on looduskaitseobjekt,

sellest tulenevalt on ala põhieesmärgiks looduskeskkonna ja puhke-tingimuste säilimine. Vajadus metsamajandusliku tegevuse järele puudub. Tuleb vaid jälgida matkaradade, puhkekohtade (istepinkide) ja infotahvlite seisundit ning neid vajadusel hooldada. Tähelepanu tuleb pöörata ka matkaradade ääres kasvavatele puudele ja kui mõned neid osututavad ohtlikuks matka- ja terviseradadel liikujatele, siis ohtlikud puud või näiteks murdunud oksad (harud) eemaldada.

Rakvere tammik võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse 27. jaanuari 1939. a otsusega ning kaitsekord kinnitati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 5. juuni 1959. a määrusega nr 218 „Abinõudest parkide säilitamiseks ja korrastamiseks vabariigis”. Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 1999. a määrusega nr 407 „Rakvere tammiku maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” nimetati ala Rakvere tammiku maastikukaitsealaks. Praegu kehtiv kaitse-eeskiri on vastu võetud Vabariigi Valitsuse 27. aprilli 2017. a määrusega nr 80.

Rakvere tammiku maastikukaitseala kaitse-eeskiri

Määrus kehtestatakse [looduskaitseseaduse](#) § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Rakvere tammiku maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Rakvere tammiku maastikukaitseala¹ (edaspidi *kaitseala*) eesmärk on:

- 1) kaitsta ja tutvustada pinnavormi, maastikuilmet, bioloogilist mitmekesisust ning parkmetsailmelist Rakvere tammikut ja sealset laialehist metsa;
- 2) kaitsta kaitsealust liiki tammepässikut (*Inonotus dryophilus*) ja selle elupaiku.

(2) Kaitseala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

- (1) Kaitseala asub Lääne-Viru maakonnas Rakvere linnas.
- (2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas².

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas³ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

*Foto 1. Vaade Rakvere tammiku jalutusrajale infotahvli ja iste-
pingiga*

2. peatükk Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

(2) Telkimine ja lõkketegemine on lubatud õuemaal. Mujal on lõkketegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(3) Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel, jalgrattaga ka radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud kaitseala valitsejaga kooskõlastatud suusaradade sissesõitmisel ja hooldamisel.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatisi.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuse juures ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult

seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on Rakvere tammiku sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

Rakvere tammiku sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on pinnavormi, laialehise metsakoosluse, bioloogilise mitmekesisuse ning tammepässiku ja selle elupaikade kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse ja kooli spordiürituse korraldamine ettevalmistatud radadel.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine;
- 2) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 4) tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala tarbeks;
- 5) olemasolevate rajatiste hooldustööd.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine.

4. peatükk Piiranguvöönd

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Rakvere tammiku piiranguvöönd.

§ 13. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Rakvere tammiku piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pinnavormi, maastikuilme ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse.

§ 14. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi;

2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas;

3) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine õuemaal.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud:

1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas;

2) hoonete püstitamine olemasoleval õuemaal ning rajatiste püstitamine.

§ 15. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) maavara kaevandamine;
- 3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 4) uuendusraie.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

Foto 2. Puhkekoht tammikus

5. peatükk Lõppsätted

§ 16. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 17. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 1999. a määrus nr 407 „Rakvere tammiku maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” tunnistatakse kehtetuks.

§ 18. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 11. mai 2016. a käskkirjaga nr 1-2/16/439 algatatud haldusmenetluses. Menetluse ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 19. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

Palermo mets

Palermo mets on parkmets Rakvere lõunaosas Palermo linnaosas. Jääb Tartu maanteest läände.

Metsaveerel, kohas kus 1918. aasta detsembris tapeti bolševike poolt 82 süütut inimest (Palermo metsa massimõrv), seisab Palermo punase terrori ohvrite mälestuskivi.

20. sajandi alguskümnendist alates peeti Palermo lagedal pritsimeeste, kergejõustiku- ja jalgpallivõistlusi. 1930. aastate keskel ehitas Kaitseliit Palermo metsa 100 m ja 300 m lasketiiru, mis olid kasutusel 1960. aastate lõpuni.

Nõukogude ajal oli osa Palermo metsast kasutusel karjäärina, mis rekultiveeriti linna poolt 1996. aastal.

Palermo metsas on 1985. aastast valgustatud suusarada ja terviserada (aastast 1999). Aastal 2009 paigaldati terviseraja äärde vabaõhujõusaal, mis koosneb viiest rõõmsavärvilisest Hiina päritolu jõumasinast, millel liikumissõbrad saavad jooksule ja kõnnile lisaks oma lihaseid treenida, venitusi ja painutusi teha.

Valdava enamuse Palermo metsast moodustavad kultuurpuistud, vanemate andmete kohaselt on metsakultuurid rajatud Rakvere metsamajandi poolt 1940-ndate lõpus ja 1950-ndate alguses, seega on enamus metsadest 70 - 80 aasta vanused. Põhilise osa moodustavad kõrgeboniteedilised (viljakad jänese kapsa, jänese kapsa-pohla ja sinilille kasvukohatüüp) männikud, kuid istutatud on ka kuusikuid ja lehisepuistuid. Nooremaid metsi on vähe, erandi moodustab 1996. a endise karjääri metsastamiseks rajatud männi- ja kuusekultuur ning Kunderi tn ääres kasvavad noorendikud.

Foto 3. Suusa- ja terviserajad on korralikult tähistatud

Foto 4. Väliõhu jõusaal Palermo terviseraja ääres.

Valdavas osas männikutes tuleks teha harvendusraie, kuna puistute tihedus on suur, metsas on palju kasvus allajäänud ja ka kuivavaid puid. Kuusikutes on märgata juba kuuse kooreüraskite kahjustuste koldeid, seetõttu tuleks kuusikutes eelistada häilraieid või väikesipinnalisi lageraieid, et vältida korraga suurte lagedate alade teket. Raiealad tuleks valida rohkem kahjustatud metsaosades või nende vahetus ümbruses. Raiutud alad tuleks uuendada istutamise teel, eelistada tuleks männi-, lehise- või kõvalehtpuude istutamist. Kindlasti tuleks suuremat tähelepanu pöörata noorte taime hooldamisele (rohukasvu ja võsa tõrjumisele). Raiejätkude vahe võiks olla tavapärasest pikem, järgmise raievõtte võiks teha 7-10 aasta möödudes kui eelmine raieala on juba kena noorendik.

Kindlasti on oluline ümbruskonna elanike teavitamine raietöödest ja selgitamine mida tehakse ja miks see on vajalik. Oluline on ka õige raieaja valimine, sest talvisel perioodil on ilmselt suusarajad aktiivses kasutuses. Vältida tuleb pinnase ja terviseradade kahjustamist raietööde käigus, samuti tuleb peale raietöid kõik rajad ja nende ümbrused puhastada raiejäätmetest.

Üksikasjalik soovituslik metsamajanduslike tööde loetelu on esitatud iga maatüki kohta koostatud kavas.

Linnametsa

Linnametsa katastriüksus (66301:019:0291) on suurim metsaala Rakvere linnas üldpindalaga 75,74 ha, millest metsamaa maakatasri andmete järgi moodustab 67,37 ha. Metsainventeerimise andmete järgi on metsamaa pindala väiksem (65,7 ha), kuna metsamaast arvati välja metsaosasid läbivad vähemalt 4 meetri laiused kõnniteed ja jalgrajad (osa neid on kasutusel ka diskgolfi radadena).

Maatüki üldpindala sisse kuuluvad ka osaliselt Lilleoru ja Vabaduse tänavad, mis looduses jagavad tervikliku maatüki tegelikult kolmeks erinevaks metsaosaks.

Ka Linnametsas on palju 70-80 aasta vanuseid Rakvere metsamajandi poolt rajatud männi, kuuse ja lehise metsakultuure, kuid siiski on märkimisväärselt vanemaid looduslikke puustuid.

Linnametsas on enamlevinud puistuteks kuusikud (62 % metsamaa pindalast), männikud moodustavad 19 %, kaasikud 10 % ja lehisepuistud 3 % metsamaast.

Kuusikute tervistuslik seisukord on halb, märgatavas koguses on juurepessu kahjustusega kuuski (tulemus juurdekasvupuuriga puur-südamike puurides), kuid viimastel aastatel on nõrgestatud puud langenud kohati lausa massilise kooreüraski kahjustuse alla. Näitena on lisatud foto eraldis 82 (uus numeratsioon) kohta, kus praktiliselt pole enam ühtegi kahjustamata puud ja enamus puid on kirjeldatud surnud metsana. Suuremaid üraskikahjustuse koldeid on ka mujal. Viimasel paaril aastal on küll metsas tehtud sanitaariaied, häilraieid ja ka väikesepinnalisi lageraieid (näiteks eraldis 58), kuid koostaja hinnangul liiga hilja ja liiga vähe, et edukalt takistada kooreüraskite kahjustuse levikut.

Foto 5. Üraskikahjustus eraldisel 82

Foto 6. Vaade kettagolfirajale.

Kooreüraskite kahjustuste vähendamiseks tuleks kuusikutes eelistada häilraieid või väikesipinnalisi lageraieid, et vältida korraka suurte lagedate alade teket. Raiealad tuleks valida rohkem kahjustatud kohtades ja nende vahetus ümbruses. Raiutud alad tuleks uuendada istutamise teel, eelistada tuleks männi-, lehise- või kõvalehtpuude istutamist. Kindlasti tuleks suuremat tähelepanu pöörata noorte taime hooldamisele (rohukasvu ja võsa tõrjumisele). Raiejätkude vahe võiks olla tavapärasest pikem, järgmise raievõtte võiks teha 7-10 aasta möödudes kui eelmine raieala on juba kena noorendik. Samuti tuleks oluliselt rohkem langetada 2024. a kevad-talvel püünispuid ja paigutada metsa ka feromoonpüüniseid.

Kindlasti on oluline ümbruskonna elanike teavitamine raietöödest ja selgitamine mida tehakse ja miks see on vajalik. Oluline on ka õige raieaja valimine, sest talvisel perioodil on ilmselt suusarajad aktiivses kasutuses. Vältida tuleb pinnase ja terviseradade kahjustamist raietööde käigus, samuti tuleb peale raietöid kõik rajad ja nende ümbrused puhastada raiejäätmetest.

Üksikasjalik soovituslik metsamajanduslike tööde loetelu on esitatud iga maatüki kohta koostatud kavas.

Ööbiku tänavast loode jäävasse metsaosas on rajatud kettagolfi rada, mis on küll suurepärane vaba aja viitmise ja looduses liikumise võimaluseks, kuid kuna valdavalt on tegemist kuusemetsaga, siis on ikkagi olemas suur oht koorevigastuste tekkimiseks. Selle vältimiseks tuleks kaaluda rohkemate puutõve kaitsete paigaldamist ja samuti pidevalt jälgida raja lähistel kasvavate puude seisundit ja vigastatud puud õigeaegselt kõrvaldada, et vältida kooreüraski kahjustuse levikut nõrgestatud puudele.

Samas piirkonnas on ka mitmeid Rakvere linna veevarustuse puurkaeve. Oluline on märkida, et Veeseaduse kohaselt ei ole puurkaevude kaitsetsoonis lubatud lageraie (puurkaevuse kaitsetsoonid on märgitud kitsenduste kaardile).

Põhja linnaosa mets (Arkna tee 19, Lennuki tn 16)

Kaks väikest noore metsa tukka rajatavas tööstuspiirkonnas endise Rakvere lennuvälja kõrval. Mõlemal maatükil on endisele kasutamata rohumaaile istutatud metsakultuurid. Arkna tee 19 maatükil kasvab suhteliselt hõre ebatsuuga kultuur ning Lennuki tn maatükile on erinevatel aastatel istutatud männi, kuuse, kase ja lehisekultuurid. Kuna kultuurid on veel piisavalt noored, siis metsamajanduslike tööde järele otsene vajadus puudub. Sellest alast on võimalik kujundada tulevikus (10- 20 aasta pärast) piirkonna roheala, kuhu metsa suuremaks kasvades kavandada ka puhkekohti, kuid praegu on oht noorte puude kahjustamiseks.

Koostas: Ülo Viilup